

JANUBIY KOREYA – O'ZBEKISTON TA'LIM SOHASIDA STRATEGIK HAMKORLIK VA UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Alkarov Elyor Maxmudovich,

*A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti,
Rahbar kadrlarni malakasini oshirish kurslarini
metodik ta'minlash bo'limi boshlig'i, p.f.f.d. (PhD), dotsent
mralkarov@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0003-3215-3135>*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Janubiy Koreya Respublikasining pedagog kadrlar malakasini oshirish va uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimi tajribasi hamda uni O'zbekiston ta'lim tizimiga tatbiq etishning strategik yo'nalishlari tahlil qilingan. Tadqiqotda Janubiy Koreyaning Milliy ta'limni rivojlantirish instituti (National Education Training Institute – NETI) va 16 ta hududiy malaka oshirish institutlari faoliyati, ularning sun'iy intellekt (Artificial Intelligence – AI) va raqamli ta'lim, ta'lim liderligi va maktab boshqaruvi, o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi, kelajak ko'nikmalari va STEAM ta'limi hamda barqaror rivojlanish va global fuqarolik ta'limi yo'nalishlaridagi ustuvor amaliyotlari o'rganilgan. Qiyosiy-tipologik tahlil asosida Janubiy Koreya va O'zbekiston malaka oshirish tizimlarining institutsional, mazmuniy va texnologik jihatlarini solishtirilib, ikki mamlakat o'rtasidagi ta'lim hamkorligining strategik modeli ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: malaka oshirish, kasbiy rivojlanish, sun'iy intellekt, raqamli pedagogika, ta'lim liderligi, mentorlik, STEAM, smart maktab, barqaror ta'lim, strategik hamkorlik.

Южная Корея – Узбекистан: стратегическое сотрудничество в сфере образования и перспективы непрерывного профессионального развития

Алкарров Элёр Махмудович,

Национальный институт педагогического мастерства имени А.Авлони, начальник отдела методического обеспечения курсов повышения квалификации руководящих кадров, доктор философии по педагогическим наукам (PhD), доцент

Аннотация: В данной статье проанализирован опыт Республики Корея в области повышения квалификации педагогических кадров и системы непрерывного профессионального развития, а также стратегические направления его внедрения в систему образования Узбекистана. В исследовании рассмотрена деятельность Национального института подготовки кадров образования Южной Кореи (National Education Training Institute – NETI) и 16 региональных институтов повышения квалификации, а также их приоритетные практики в области искусственного интеллекта (Artificial Intelligence – AI) и цифрового образования, образовательного лидерства и управления школой, профессионального развития учителей, формирования навыков будущего и STEAM-образования, устойчивого развития и глобального гражданского образования. На основе сравнительно-типологического анализа сопоставлены

институциональные, содержательные и технологические аспекты систем повышения квалификации Республики Корея и Узбекистана. В результате разработана стратегическая модель образовательного сотрудничества между двумя странами.

Ключевые слова: повышение квалификации, профессиональное развитие, искусственный интеллект, цифровая педагогика, образовательное лидерство, менторство, STEAM, смарт-школа, устойчивое образование, стратегическое сотрудничество.

Korea – Uzbekistan: strategic cooperation in education and prospects for continuous professional development

Alkarov Elyor Makhmudovich,

A. Avloni National Institute of Pedagogical Excellence, Head of the Department for Methodological Support of Professional Development Courses for Managerial Staff, Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Abstract: This article examines the experience of the Republic of Korea in teacher professional development and continuous professional learning systems, as well as the strategic directions for adapting this experience to the education system of Uzbekistan. The study explores the activities of the National Education Training Institute (NETI) and 16 regional teacher training institutes, focusing on their priority practices in artificial intelligence (AI) and digital education, educational leadership and school management, teachers' professional development, future skills and STEAM education, as well as education for sustainable development and global citizenship. Based on a comparative-typological analysis, the institutional, content-related, and technological aspects of the professional development systems of the Republic of Korea and Uzbekistan were compared. As a result, a strategic model of educational cooperation between the two countries was developed.

Keywords: professional development, continuous professional growth, artificial intelligence, digital pedagogy, educational leadership, mentoring, STEAM, smart school, sustainable education, strategic cooperation.

Jahonda ta'lim tizimlarining raqobatbardoshligi, eng avvalo, pedagog kadrlarning kasbiy salohiyati va ularning uzluksiz rivojlanish imkoniyatlari bilan belgilanmoqda. Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (*Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD*) tadqiqotlarida o'qituvchi omili o'quvchilar natijalariga ta'sir etuvchi maktab ichidagi eng kuchli omil ekanligi qayd etilgan [5]. Shu sababli rivojlangan mamlakatlarda pedagog kadrlarni tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini doimiy modernizatsiya qilib bormoqda. Bu borada Janubiy Koreya Respublikasining tajribasi alohida ahamiyat kasb etadi. Mamlakat so'nggi yarim asr ichida ta'lim sifati bo'yicha jahonning yetakchi davlatlari qatoridan o'rin oldi va xalqaro qiyosiy tadqiqotlarda (*Xalqaro o'quvchilarni baholash*

dasturi – Programme for International Student Assessment, PISA) barqaror yuqori natijalarni namoyish etib kelmoqda [15].

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda ta'lim sohasini tubdan isloh qilish, xususan, pedagog kadrlarning kasbiy rivojlanishini yangi bosqichga olib chiqish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"da inson kapitalini rivojlantirish, ta'lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga ko'tarish ustuvor vazifa sifatida belgilangan [3]. Shuningdek, maktab ta'limini rivojlantirishga qaratilgan milliy dasturda o'qituvchilar va maktab rahbarlarining malakasini oshirish tizimini zamonaviy texnologiyalar asosida takomillashtirish nazarda tutilgan [4]. Ushbu vazifalarni samarali amalga oshirishda

xorijiy mamlakatlarning, jumladan, Janubiy Koreya Respublikasining ilg'or tajribasini o'rganish va milliy sharoitga moslashtirib joriy etish muhim ahamiyatga ega.

A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti O'zbekistonda maktabgacha va maktab ta'limi tizimi pedagog kadrlarining malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlashning bosh ilmiy-metodik markazi sifatida Janubiy Koreya ta'lim muassasalari bilan strategik hamkorlikni yo'lga qo'yimoqda. Mazkur maqolada Janubiy Koreya Respublikasi pedagog kadrlar malakasini oshirish tizimining institutsional tuzilmasi va ustuvor yo'nalishlarini tahlil qilish, ikki mamlakat tizimlari qiyosiy o'rganilgan hamda shu asosda Janubiy Koreya – O'zbekiston ta'lim hamkorligining strategik modelini va ustuvor loyihalari asoslab berilgan.

Pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi masalasi xorijiy va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan keng o'rganilgan. L.Darling-Hammond va hammualliflari samarali kasbiy rivojlantirish dasturlarining yetti belgisini, jumladan, mazmunga yo'naltirilganlik, faol o'rganish, hamkorlik, modellash, kouching va ekspert ko'magi, qayta aloqa va refleksiya hamda davomiylikni asoslab berganlar [7]. E.Xargrivi va M.Fullan "kasbiy kapital" (*professional capital*) konsepsiyasini ilgari surib, o'qituvchining individual salohiyati (*inson kapitali*), hamkasblar bilan o'zaro hamkorligi (*ijtimoiy kapital*) va kasbiy qaror qabul qilish layoqati (*qarorlar kapitali*) uyg'unligini ta'lim sifatining hal qiluvchi omili sifatida ko'rsatganlar [8].

Sharqiy Osiyo mamlakatlari tajribasini o'rgangan J.Stigler va J.Hibert darsni hamkorlikda tahlil qilish (*Lesson Study*) metodikasining o'qituvchilar kasbiy mahoratini oshirishdagi samaradorligini ilmiy asoslab berganlar [9]. R.Dyufur kasbiy o'rganish jamoalari (*Professional Learning Communities – PLC*) konsepsiyasini rivojlantirib, maktabni o'qituv-

chilarning birgalikda o'rganadigan tashkilotiga aylantirish g'oyasini ilgari surgan [10]. A.Shlyaycher jahon ta'lim tizimlarini qiyosiy tahlil qilib, Janubiy Koreya kabi mamlakatlarning muvaffaqiyati zahirida o'qituvchilik kasbining yuqori nufuzi va kasbiy rivojlanishning tizimlilik yotishini ta'kidlagan [15].

Janubiy Koreya ta'lim tizimining institutsional asoslari Janubiy Koreya ta'limni rivojlantirish instituti (*Korean Educational Development Institute – KEDI*) tadqiqotlarida [11], OECD ning Janubiy Koreya ta'lim siyosatiga bag'ishlangan sharhlarida [5] hamda YUNESKOning ta'lim kelajagiga oid hisobotlarida [6] yoritilgan. O'zbekistonda maktab rahbar kadrlarining kasbiy kompetentligi va ularni uzluksiz rivojlantirish tizimi masalalari E.M.Alkarov tadqiqotlarida o'rganilgan. Muallif maktab direktori kasbiy kompetentligining mazmuni, tuzilmasi va komponentlarini integrativ yondashuv asosida asoslab bergan [1] hamda rahbar kadrlarni uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini yangi bosqichga olib chiqish mexanizmini ishlab chiqqan [2]. Shu bilan birga, Janubiy Koreya malaka oshirish institutlari tajribasini O'zbekiston sharoitiga tatbiq etishning yaxlit strategik modeli hozirga qadar maxsus tadqiqot obyekti bo'lmagan, bu esa mazkur maqolaning dolzarbligini belgilaydi.

Maqolada qiyosiy pedagogika metodologiyasiga tayanildi. Asosiy metodlar sifatida hujjatlarni tahlil qilish (Janubiy Koreya malaka oshirish institutlarining rasmiy hujjatlari, o'quv dasturlari va veb-resurslari [12; 13; 14]), qiyosiy-tipologik tahlil (*ikki mamlakat malaka oshirish tizimlarining institutsional, mazmuniy va texnologik jihatlarini solishtirish*), tizimli-strukturaviy tahlil (*hamkorlik modelining tarkibiy qismlarini aniqlash*) hamda model-lashtirish metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot manbalari sifatida Janubiy Koreya Respublikasining 17 ta malaka oshirish muassasasi, jumladan, Milliy ta'limni rivojlantirish institu-

ti (NETI), Seul (SETI), Tegu (DETI), Incheon (IETI), Pusan (BETI), Kvanju, Tejon, Ulsan, Kenggi, Kanvon, Chungchonnang, Chonbuk, Kensembuk, Kenseannam, Cheju va Chollanam hududiy institutlari hamda Janubiy Koreyaning Toshkentdagi ta'lim markazi faoliyatiga oid ma'lumotlar tahlil qilindi.

Tahlil uch bosqichda amalga oshirildi. Birinchi bosqichda Janubiy Koreya malaka oshirish tizimining institutsional tuzilmasi va boshqaruv mexanizmlari o'rganildi. Ikkinchi bosqichda institutlar faoliyatining mazmunini yo'nalishlari tasniflanib, beshta ustuvor yo'nalish ajratib ko'rsatildi. Uchinchi bosqichda qiyosiy tahlil natijalari asosida Janubiy Koreya – O'zbekiston ta'lim hamkorligining strategik modeli ishlab chiqildi va ustuvor loyihalar asoslandi.

Janubiy Koreya Respublikasi pedagog kadrlar malakasini oshirish tizimining institutsional tuzilmasi.

Janubiy Koreya Respublikasida pedagog kadrlarning malakasini oshirish ko'p darajali institutsional tizim orqali amalga oshiriladi. Tizimning markazida Ta'lim vazirligi huzuridagi Milliy ta'limni rivojlantirish instituti (*National Education Training Institute – NETI*) turadi [12]. NETI mamlakat miqyosida ta'lim siyosatini amaliyotga joriy etish, maktab direktorlari va ularning o'rinbosarlarini sertifikatlash, ta'lim boshqaruvi bo'yicha liderlarni tayyorlash hamda milliy ta'lim islohotlarini metodik jihatdan qo'llab-quvvatlash vazifalarini bajaradi. Institutning muhim afzalligi – Ta'lim vazirligi bilan bevosita integratsiyalashganligi, maktab rahbarlarini tayyorlashning milliy modelini ishlab chiqqanligi hamda OECD, YUNESKO kabi xalqaro tashkilotlarning ilg'or tajribalarini milliy tizimga muvaffaqiyatli tatbiq etib kelayotganligidir.

Tizimning ikkinchi darajasini har bir metropoliten shahar va provinsiya ta'lim bosh-

qarmalari huzuridagi hududiy malaka oshirish institutlari tashkil etadi. Ular orasida Seul ta'limni rivojlantirish instituti (*Seoul Education Training Institute – SETI*) raqamli transformatsiya va aqlli sinflar (*Smart Classrooms*) yo'nalishida [13], Tegu instituti (DETI) innovatsion pedagogika va kelajak ko'nikmalari yo'nalishida, Incheon instituti (IETI) xalqaro ta'lim va global fuqarolik ta'limi yo'nalishida, Pusan instituti (BETI) barqaror rivojlanish uchun ta'lim (*Education for Sustainable Development – ESD*) va ekologik ta'lim yo'nalishida, Tejon instituti esa sun'iy intellekt, kodlash va robototexnika yo'nalishida ixtisoslashgan. Bunday hududiy ixtisoslashuv har bir institutning o'z mintaqasi ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlaridan kelib chiqqan holda noyob kompetensiya markaziga aylanishini ta'minlaydi.

Hududiy institutlar faoliyatida bir qator umumiy tamoyillar kuzatiladi.

Birinchi, o'qitish shakllarining xilmaxilligi. Kurslar kollektiv (*yuzma-yuz*), masofaviy, aralash (*blended*) hamda mikroo'rganish (*microlearning*) formatlarida tashkil etiladi. Masalan, Kensembukdo instituti 20 000 dan ortiq mikroo'rganish modulidan iborat “5 daqiqalik bilim xizmati” platformasini boshqaradi, Chollanam-do instituti esa hududiy ta'lim bo'limlari ehtiyojidan kelib chiqib, ketma-ket ko'p guruhli kurslarni tashkil etadi.

Ikkinchidan, o'qituvchining kasbiy hayot bosqichlariga moslashtirilganlik. Yangi pedagoglar uchun mentorlik, rivojlanish bosqichidagi o'qituvchilar uchun chuqurlashtirilgan kurslar, rahbarlar uchun liderlik dasturlari alohida loyihalashtiriladi.

Uchinchidan, amaliyotga yo'naltirilganlik. Chonbuk instituti “haqiqatga asoslanib amaliy bilim izlash” tamoyili asosida o'qituvchilar darhol maktabda qo'llay oladigan kurslarga ustuvorlik beradi, Cheju ta'lim markazi esa “maktabga borib o'tkaziladigan” va mak-

tab ehtiyojidan kelib chiqib loyihalashtirilgan kurslarni rivojlantirgan.

Tizimning uchinchi darajasini xalqaro hamkorlik infratuzilmasi tashkil etadi. Xususan, Janubiy Koreya Respublikasining Toshkentdagi ta'lim markazi (*Korean Education Center in Tashkent*) ikki mamlakat o'rtasidagi ta'lim hamkorligini muvofiqlashtiruvchi bevosita bo'g'in bo'lib, koreys tili kurslari, xalqaro TOPIK imtihoni hamda Janubiy Koreya hukumati stipendiya dasturlarini O'zbekistonda tashkil etib kelmoqda [14].

Hududiy institutlarning ixtisoslashuvi yuqorida qayd etilganlar bilan cheklanmaydi. Kvanju instituti o'quvchi va o'qituvchi farovonligi (*Wellbeing*), demokratik maktab boshqaruvi, xarakter tarbiyasi (*Character Education*) va inklyuziv ta'lim yo'nalishlarida yetakchi hisoblanadi. Tejon instituti sun'iy intellekt, kodlash, robototexnika va hisoblash fikrlash bo'yicha o'qituvchilarni tayyorlashda ilg'or tajribaga ega. Janubiy Koreya da eng ko'p o'quvchi va pedagogga ega Kenggi provinsiyasi instituti innovatsion pedagogika va maktablarni rivojlantirish bo'yicha, tog'li va qishloq hududlari ulushi yuqori bo'lgan Kanvon provinsiyasi instituti esa qishloq maktablarini rivojlantirish, hududiy ta'lim tengligini ta'minlash va kichik maktablarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha mamlakatdagi eng ilg'or markazlardan biri sifatida tan olingan. Bu jihat O'zbekiston uchun alohida ahamiyatga ega, chunki respublikamizda ham qishloq maktablari ulushi yuqori bo'lib, hududiy ta'lim tengligi masalasi dolzarbligicha qolmoqda.

Chungchonnamdo instituti maktablarning mustaqilligini oshirish (*School Autonomy*), jamiyatga asoslangan ta'lim hamda o'qituvchi kompetensiyalarini boshqarish tizimlarini milliy raqamli platforma, o'quv analitikasi (*learning analytics*), mikroo'rganish va majburiy o'qitish (*mandatory training*) modullari bilan yagona ekotizimga birlashtirgan. Maj-

buriy modullar tarkibiga bolalar xavfsizligi, inklyuziv ta'lim, korrupsiyaga qarshi kurash, sun'iy intellekt etikasi va raqamli xavfsizlik kabi mavzular kiritilgan bo'lib, bu har bir pedagogning zamonaviy ijtimoiy-axloqiy kompetensiyalarga ega bo'lishini kafolatlaydi. Shuningdek, Kensannamdo instituti o'quv jarayonida katta hajmdagi ma'lumotlar (*big data*) asosidagi o'quv analitikasi va intellektual o'quv boshqaruv tizimlaridan foydalanish bo'yicha tajriba to'plagan. Umuman olganda, JANUBIY KOREYA tizimida har bir institut milliy strategiya doirasida o'ziga xos "kompetensiya markazi" vazifasini bajarishi tizimning yaxlit samaradorligini ta'minlovchi muhim omil hisoblanadi.

O'zbekistonda pedagog kadrlarni uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimining hozirgi holati.

Janubiy Koreya tajribasini tatbiq etish imkoniyatlarini baholash uchun O'zbekiston malaka oshirish tizimining hozirgi holatini tavsiflash zarur. So'nggi yillarda mamlakatda pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi sohasida tub institutsional o'zgarishlar amalga oshirildi. Jumladan, malaka oshirishning davriyligi va mazmuni qayta ko'rib chiqildi, masofaviy ta'lim platformalari joriy etildi, pedagoglarning kasbiy o'sishini rag'batlantirish mexanizmlari takomillashtirildi. "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"da [3] hamda xalq ta'limini rivojlantirish milliy dasturida [4] o'qituvchilarning kasbiy mahoratini xalqaro standartlar asosida oshirish, maktab rahbarlarini zamonaviy boshqaruv kompetensiyalari bilan qurollantirish vazifalari belgilangan.

A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti tizimning markaziy bo'g'ini sifatida malaka oshirish dasturlarini modernizatsiya qilish, masofaviy va aralash o'qitish

formatlarini kengaytirish hamda xalqaro hamkorlikni rivojlantirish yo'nalishlarida faoliyat yuritmoqda. Shu bilan birga, ilmiy tadqiqotlar tahlili tizimda bir qator rivojlanish nuqtalari mavjudligini ko'rsatadi. Xususan, maktab rahbar kadrlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini yangi bosqichga olib chiqish mexanizmi-ga bag'ishlangan tadqiqotda [2] rahbar kadrlar zaxirasi bilan ishlash, ularni bosqichma-bosqich tayyorlash va sertifikatlash tizimini yaratish zarurati asoslab berilgan. Maktab direktori kasbiy kompetentligining integrativ tuzilmasi haqidagi tadqiqot [1] esa rahbarlik lavozimiga tayyorgarlikning ilmiy asoslangan mezonlarini taklif etadi. Bu yo'nalishlarda Janubiy Koreya-ni NETI tajribasi – direktorlikka nomzodlarni majburiy sertifikatlash va liderlik dasturlari – bevosita qo'llanilishi mumkin bo'lgan tayyor institutsional yechimlarni taqdim etadi.

O'qituvchilar darajasida esa quyidagi ehtiyojlar dolzarb:

- yangi pedagoglarni kasbiy faoliyatga moslashtiruvchi tizimli mentorlik mexanizmining yo'qligi;
- malaka oshirish dasturlarining o'qituvchi kasbiy hayoti bosqichlariga yetarlicha tabaqalashtirilmaganligi;
- sun'iy intellekt va raqamli pedagogika bo'yicha kompetensiyalarni rivojlantiruvchi kurslarning boshlang'ich bosqichda ekanligi;
- mikroo'rganish formatidagi qisqa, amaliy modullar bankining shakllanmaganligi. Aynan shu ehtiyojlar Janubiy Koreya institutlarining ixtisoslashgan tajribasi bilan to'g'ridan-to'g'ri bog'lanadi va quyida asoslab beriladigan hamkorlik loyihalarining mazmunini belgilaydi.

JANUBIY KOREYA tajribasining ustuvor yo'nalishlari.

O'tkazilgan tahlil Janubiy Koreya malaka oshirish institutlari faoliyatida beshta ustuvor yo'nalishni ajratib ko'rsatish imkonini berdi.

Birinchi yo'nalish – sun'iy intellekt va raqamli ta'lim. Janubiy Koreya institutlari sun'iy intellekt asosida o'qitish metodlarini ishlab chiqish, aqlli sinf (*Smart Classroom*) texnologiyalari, ta'lim texnologiyalari (*EdTech*) yechimlari va platformalari, raqamli pedagogika, ma'lumotlarga asoslangan o'qitish va baholash hamda o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha tizimli ishlarni amalga oshirmoqda. NETI o'qituvchilar uchun matematika, tabiiy fanlar, ingliz tili, ijtimoiy fanlar, texnologiya va san'at yo'nalishlarida "AI darslik orqali dars innovatsiyasi" kursini, direktorlar uchun esa "AI davrida maktab boshqaruvi" modulini joriy etgan. Bu yo'nalish Janubiy Koreya da sun'iy intellektga asoslangan raqamli darsliklarning maktab amaliyotiga bosqichma-bosqich kiritilishi bilan uzviy bog'liq.

Ikkinchi yo'nalish – ta'lim liderligi va maktab boshqaruvi. Maktab liderligini rivojlantirish, ta'limni strategik rejalashtirish, maktablarni innovatsion rivojlantirish, ta'lim islohotlariga ko'maklashish hamda ta'lim sifatini monitoring qilish va baholash ushbu yo'nalishning asosiy mazmunini tashkil etadi. Maktab rahbarining kasbiy kompetentligi ta'lim muassasasi samaradorligining hal qiluvchi omili ekanligi ilmiy adabiyotlarda asoslangan bo'lib [1], Janubiy Koreya tajribasi rahbar kadrlarni maqsadli tayyorlash, sertifikatlash va uzluksiz rivojlantirishning yaxlit milliy modeli qanday ishlashini yaqqol ko'rsatadi.

Uchinchi yo'nalish – o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi. Bu yo'nalishda kasbiy o'rganish jamoalari (*PLC*) faoliyati, darsni hamkorlikda tahlil qilish (*Lesson Study*), tengdosh murabbiyligi (*Peer Coaching*), mentorlik tizimi, kompetensiyaga asoslangan rivojlantirish hamda tadqiqotga asoslangan amaliyot markaziy o'rin tutadi. Kensannamdo instituti (GNETI) yangi pedagoglarni tajribali o'qituvchilar ko'magida kasbiy faoliyatga mos-

lashtiruvchi mentorlik tizimining rivojlangan modeliga ega bo'lsa, Chonbuk instituti hayot bosqichlariga mos bosqichma-bosqich malaka oshirish dasturlari tuzilmasini joriy etgan. Bu amaliyotlar R.Dyufur [10] hamda J.Stigler va J.Hibert [9] g'oyalarining tizimli institutsional tatbiqini namoyish etadi.

To'rtinchi yo'nalish – kelajak ko'nikmalari va STEAM ta'limi. Kodlash va robototexnika, STEAM (*Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics – fan, texnologiya, muhandislik, san'at, matematika*) ta'limi, yaratuvchanlik (*Maker*) ta'limi, hisoblash fikrlash (*Computational Thinking*) hamda loyiha asosida o'qitish (*Project-Based Learning*) ushbu yo'nalishning tarkibiy qismlaridir. Tejon va Ulsan institutlari o'qituvchilarni zamonaviy texnologiyalar asosida tayyorlash, kasbiy ta'limni sanoat bilan integratsiyalash va kelajak kasblariga yo'naltirish bo'yicha katta tajriba to'plagan.

Beshinchi yo'nalish – barqaror rivojlanish va global fuqarolik ta'limi. Barqaror rivojlanish uchun ta'lim (*ESD*), ekologik ta'lim, global fuqarolik ta'limi, iqlim o'zgarishiga oid ta'lim hamda yashil maktab (*Green School*) modeli bu yo'nalishning asosini tashkil etadi. Pusan instituti shaharning xalqaro port va innovatsiyalar markazi sifatidagi mavqeidan kelib chiqib, o'quvchilarni XXI asr kompetensiyalari, ekologik mas'uliyat va global raqobatbardoshlikka tayyorlashga alohida e'tibor qaratadi. Bu yo'nalish YUNESKOning ta'lim kelajagi to'g'risidagi konseptual yondashuvlari bilan hamohangdir [6].

Ta'kidlash joizki, mazkur beshta yo'nalish bir-biridan ajralgan holda emas, balki o'zaro uzviy bog'liqlikda amal qiladi. Sun'iy intellekt va raqamli ta'lim boshqa barcha yo'nalishlarning texnologik negizi bo'lib xizmat qilsa, ta'lim liderligi ularning maktab darajasida samarali joriy etilishini ta'minlaydi. O'qituv-

chilarning kasbiy rivojlanishi yo'nalishi esa yangiliklarni sinf xonasiga yetkazuvchi asosiy kanal hisoblanadi. Kelajak ko'nikmalari va barqaror rivojlanish yo'nalishlari ta'lim mazmunining strategik mo'ljallarini belgilaydi. Aynan shu tizimli uyg'unlik – texnologiya, boshqaruv, kasbiy rivojlanish va mazmun yangilanishining bir vaqtda olib borilishi – Janubiy Koreya tajribasining eng muhim saboqlaridan biri bo'lib, hamkorlik loyihalarini loyihalashtirishda asosiy metodologik mo'ljal sifatida qabul qilindi.

Janubiy Koreya va O'zbekiston malaka oshirish tizimlarining qiyosiy tahlili.

Qiyosiy-tipologik tahlil ikki mamlakat pedagog kadrlar malakasini oshirish tizimlarining umumiy va farqli jihatlarini aniqlash imkonini berdi. Umumiy jihatlar sifatida ikkala tizimning ham davlat siyosati darajasida boshqarilishi, markaziy muvofiqlashtiruvchi institut (*Janubiy Koreyada – NETI, O'zbekistonda – A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti*) va hududiy tarmoqning mavjudligi, malaka oshirishning majburiy davriyligi hamda raqamlashtirishga yo'naltirilganligini ko'rsatish mumkin. Farqli jihatlar esa, asosan, texnologik yetuklik darajasi, mazmuniy ixtisoslashuv chuqurligi va o'qituvchining individual ehtiyojiga moslashuv mexanizmlarida namoyon bo'ladi (1-jadval).

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, Janubiy Koreya tizimining asosiy ustunliklari texnologik infratuzilmaning yetukligi, mazmuniy ixtisoslashuvning chuqurligi hamda o'qituvchi kasbiy hayotining barcha bosqichlarini qamrab oluvchi tabaqalashtirilgan yondashuvda namoyon bo'ladi. O'zbekiston tizimi esa jadal islohotlar bosqichida bo'lib, institutsional asoslar mustahkamlanmoqda, bu holat Janubiy Koreya tajribasini maqsadli o'zlashtirish uchun qulay strategik imkoniyat yaratadi.

Janubiy Koreya va O‘zbekiston pedagog kadrlar malakasini oshirish tizimlarining qiyosiy tavsifi

T/r	Qiyoslash mezon	Janubiy Koreya Respublikasi	O‘zbekiston Respublikasi
1	Markaziy institut	NETI – Ta’lim vazirligi huzuridagi milliy institut, rahbar kadrlarni sertifikatlash vakolatiga ega	A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti – malaka oshirishning bosh ilmiy-metodik markazi
2	Hududiy tarmoq	17 ta metropoliten va provinsiya instituti, har biri mintaqaviy ixtisoslashuvga ega	Hududiy pedagogik mahorat markazlari; mazmuniy ixtisoslashuv shakllanish bosqichida
3	O‘qitish shakllari	Kollektiv, masofaviy, aralash, mikroo‘rganish (20 000+ modul), maktabga borib o‘tkaziladigan kurslar	Kollektiv va masofaviy kurslar; aralash va mikroo‘rganish formatlari joriy etilmoqda
4	AI va raqamli ta’lim	AI asosidagi raqamli darsliklar, “AI davrida maktab boshqaruvi” modullari, o‘quv analitikasi	Raqamli platformalar rivojlanmoqda; AI kompetensiyalari bo‘yicha dasturlar boshlang‘ich bosqichda
5	Mentorlik va PLC	Yangi pedagoglar uchun milliy mentorlik tizimi, PLC va Lesson Study keng tarqalgan	Mentorlik va PLC elementlari ayrim maktablarda tajriba-sinov tarzida qo‘llanilmoqda
6	Rahbar kadrlar tayyorlash	Direktorlikka nomzodlarni majburiy sertifikatlash, liderlik dasturlari	Rahbar kadrlar zaxirasi bilan ishlash va uzluksiz rivojlantirish mexanizmlari takomillashtirilmoqda [2]
7	Kasbiy bosqichlarga moslashuv	Hayot bosqichlariga mos (boshlang‘ich – rivojlanish – chuqurlashtirilgan) dasturlar tuzilmasi	Yagona dasturlardan tabaqalashtirilgan dasturlarga o‘tish jarayoni kechmoqda
8	Xalqaro hamkorlik	OECD, YUNESKO tajribalarini tatbiq etish, xorijda ta’lim markazlari tarmog‘i	Xalqaro hamkorlik kengaymoqda; Janubiy Koreya bilan strategik sheriklik yo‘lga qo‘yilmoqda

Janubiy Koreya – O‘zbekiston ta’lim hamkorligining strategik modeli

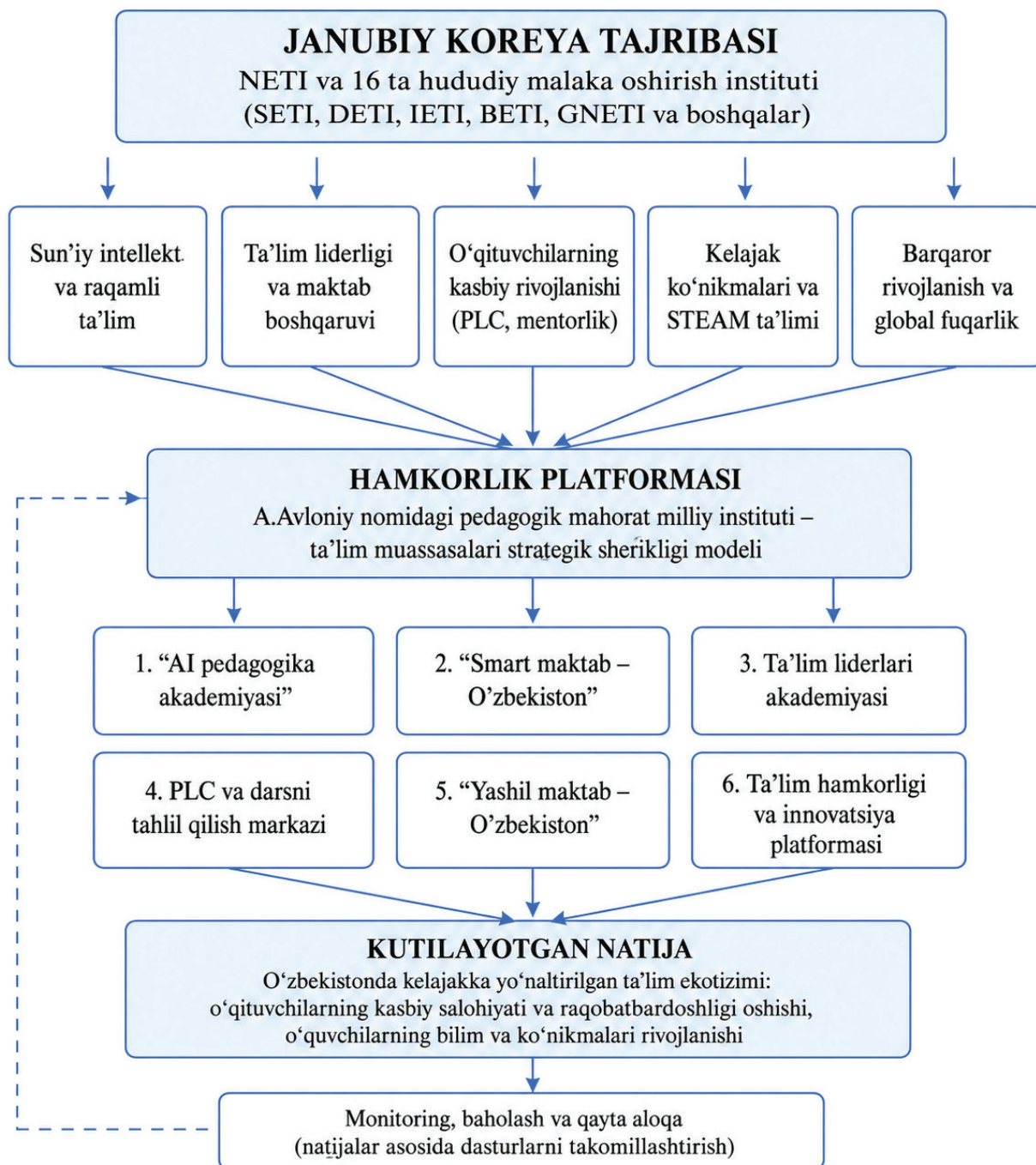
Tahlil natijalari asosida ikki mamlakat o‘rtasidagi ta’lim hamkorligining strategik modeli ishlab chiqildi (1-rasm). Model olti darajadan iborat bo‘lib, Janubiy Koreya tajribasini O‘zbekiston ta’lim tizimiga tizimli, bosqi-

chma-bosqich va natijaga yo‘naltirilgan tarzda tatbiq etish mantig‘ini aks ettiradi. Modelning yuqori darajasida tajriba manbai – NETI boshchiligidagi Janubiy Koreya malaka oshirish institutlari tarmog‘i, ikkinchi darajasida tajribaning beshta ustuvor yo‘nalishi, uchinchi darajasida esa hamkorlikni muvofiqlashtiruvchi

platforma – A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti va Janubiy Koreya ta'lim muassasalari strategik sherikligi joylashgan.

Modelning to'rtinchi darajasini oltita ustuvor hamkorlik loyihasi, beshinchi darajasini kutilayotgan natija – O'zbekistonda kelajakka yo'naltirilgan ta'lim ekotizimi, oltinchi daraja-

sini esa monitoring, baholash va qayta aloqa mexanizmi tashkil etadi. Qayta aloqa konturi (chizmada punktir chiziq bilan ifodalangan) loyihalar natijalarining muntazam baholanishi asosida hamkorlik dasturlarini takomillashtirib borishni nazarda tutadi, bu esa modelga dinamik va o'z-o'zini rivojlantiruvchi xususiyat baxsh etadi.

1-rasm. Janubiy Koreya – O'zbekiston ta'lim sohasidagi strategik hamkorlikning tuzilmaviy-funksional modeli.

O‘zbekiston uchun ustuvor hamkorlik loyihalari.

Ishlab chiqilgan model doirasida O‘zbekiston uchun oltita ustuvor hamkorlik loyihasi asoslab berildi. Loyihalar Janubiy Koreya tajribasining ustuvor yo‘nalishlariga muvofiq shakllantirilib, har biri aniq maqsad, mazmun va kutilayotgan natijalarga ega.

“AI pedagogika akademiyasi” loyihasi JANUBIY KOREYA ekspertlari tomonidan trening kurslarini tashkil etish, o‘qituvchilarni sertifikatlash dasturlarini joriy qilish, sun‘iy intellekt asosidagi dars dizayni metodikasini o‘zlashtirish, raqamli pedagogika va sun‘iy intellekt kompetensiyalarini mustahkamlash hamda ta’limda sun‘iy intellekt vositalaridan foydalanishni ilmiy tadqiq etishni nazarda tutadi. Loyiha doirasida NETI ning “AI darslik orqali dars innovatsiyasi” kursini milliy o‘quv dasturlariga moslashtirish hamda Kensannamdo instituti bilan hamkorlikda matematika va tabiiy fanlar o‘qituvchilari uchun “AI va STEM dars dizayni” kursini yaratish rejalashtirilgan.

“Smart maktab – O‘zbekiston” loyihasi aqlli maktab modelini ishlab chiqish, aqlli sinfxona laboratoriyalarini yaratish, raqamli ta’lim infratuzilmasini rivojlantirish, ta’lim kontentini raqamlashtirish hamda aqlli maktab sertifikatlash tizimini joriy etishga qaratilgan. Seul instituti (SETI) ning aqlli sinflar va raqamli transformatsiya tajribasi loyihaning metodik asosini tashkil etadi [13]. Loyiha sun‘iy intellektga asoslangan raqamli darsliklardan foydalanish metodikasini tajriba-sinov maktablari bosqichma-bosqich sinovdan o‘tkazishni ham qamrab oladi.

“Ta’lim liderlari akademiyasi” loyihasi maktab rahbarlari uchun treninglar tashkil etish, liderlik kompetensiyalarini rivojlantirish, Janubiy Koreya tajribasini maktab boshqaruvida ulashish hamda maktab boshqaruvi modullarini ishlab chiqishni o‘z ichiga oladi. Loyiha NETI ning maktab direktorlarini sertifikatlash

milliy modeliga tayanadi va maktab direktori kasbiy kompetentligining integrativ tuzilmasi [1] asosida modulli dasturlarni shakllantiradi. Bu yo‘nalish rahbar kadrlarni uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini yangi bosqichga olib chiqish mexanizmi [2] bilan uzviy bog‘lanib, kadrlar zaxirasini maqsadli tayyorlashga xizmat qiladi. Loyiha doirasida Janubiy Koreya – O‘zbekiston maktab rahbarlari almashinuvi dasturini yo‘lga qo‘yish ham ko‘zda tutilgan.

“Kasbiy o‘rganish jamoalari va darsni tahlil qilish markazi” loyihasi maktablarda kasbiy o‘rganish jamoalari (PLC) faoliyatini qo‘llab-quvvatlash, darsni hamkorlikda tahlil qilish (Lesson Study) bo‘yicha murabbiylik hamda o‘qituvchilar hamkorligini rivojlantirish va mentorlikni nazarda tutadi. Kensannamdo instituti (GNETI) ning mentorlik tizimi tajribasiga asoslanib, yangi pedagoglarni qo‘llab-quvvatlashga mo‘ljallangan milliy mentorlik modelini ishlab chiqish va joriy etish loyihaning markaziy vazifasi hisoblanadi. Bunda samarali kasbiy rivojlantirishning ilmiy asoslangan tamoyillari [7; 8] hamda darsni tahlil qilish metodikasi [9; 10] tayanch nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi.

“Yashil maktab – O‘zbekiston” loyihasi ekologik ta’lim dasturlarini ishlab chiqish, barqaror maktab madaniyati va amaliyotini rivojlantirish, yashil maktab sertifikatlash tizimini qo‘llab-quvvatlash hamda yashil maktab modelini amaliy joriy etishga qaratilgan. Pusan instituti (BETI) ning barqaror rivojlanish uchun ta’lim va loyihaviy o‘qitish tajribasi loyihaning metodik negizini tashkil etadi. Loyiha iqlim o‘zgarishi sharoitida o‘quvchilarning ekologik madaniyati va global fuqarolik kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi [6].

“Janubiy Koreya – O‘zbekiston ta’lim hamkorligi platformasi” loyihasi qo‘shma seminarlar va konferensiyalar, vebinarlar va onlayn o‘quv dasturlari, o‘qituvchilar almashinuvi va stajirovkalar hamda qo‘shma tadqiqotlar

va ta'lim resurslarini yaratishni qamrab oladi. Platforma boshqa beshta loyihani muvofiqlashtiruvchi va ularning barqarorligini ta'minlovchi infratuzilma vazifasini bajaradi. Janubiy Koreyaning Toshkentdagi ta'lim markazi [14] platformaning tezkor aloqa bo'g'ini sifatida koreys tili o'qituvchilarini tayyorlash, TOPIK imtihoni va stipendiya dasturlari orqali akademik mobillikni kengaytirishga ko'maklashadi.

Har bir loyiha uchun kutilayotgan natijalarning o'lchanadigan ko'rsatkichlari belgilanishi maqsadga muvofiq. Jumladan, "AI pedagogika akademiyasi" bo'yicha sertifikatlangan o'qituvchilar soni va ularning raqamli kompetensiyalari o'sish dinamikasi; "Smart maktab – O'zbekiston" bo'yicha aqlli sinfxona laboratoriyalari bilan jihozlangan tajriba maktablari soni va raqamlashtirilgan ta'lim kontenti hajmi; "Ta'lim liderlari akademiyasi" bo'yicha liderlik dasturlarini tamomlagan rahbarlar ulushi va ular boshqarayotgan maktablarning samaradorlik ko'rsatkichlari; mentorlik loyihasi bo'yicha mentorlik bilan qamrab olingan yangi pedagoglar ulushi va ularning kasbda barqaror qolish darajasi; "Yashil maktab" loyihasi bo'yicha sertifikatlangan yashil maktablar soni; hamkorlik platformasi bo'yicha esa qo'shma tadbirlar, almashinuv dasturlari ishtirokchilari va yaratilgan qo'shma ta'lim resurslari soni asosiy indikatorlar bo'lib xizmat qilishi mumkin. Bunday ko'rsatkichlar tizimi loyihalar samaradorligini xolis baholash hamda qayta aloqa mexanizmini real ma'lumotlar bilan ta'minlash imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari Janubiy Koreya tajribasini O'zbekistonga tatbiq etishda uch muhim metodologik shartga rioya qilish zarurligini ko'rsatadi.

Birinchidan, moslashtirish tamoyili. Janubiy Koreya modellari mexanik ko'chirilmasdan, milliy ta'lim an'analari, normativ-huquqiy baza va resurs imkoniyatlaridan kelib chiqib qayta loyihalashtirilishi lozim. Qiyosiy pedagogika

nazariyasida ta'kidlanganidek, muvaffaqiyatli tizimlarning kuchi alohida elementlarda emas, balki elementlar o'rtasidagi tizimli muvofiklikda namoyon bo'ladi [15]. Masalan, mentorlik tizimini joriy etish o'qituvchi mehnatini rag'batlantirish, ish yuklamasini taqsimlash va attestatsiya mexanizmlari bilan uyg'unlashtirilgandagina kutilgan samarani beradi.

Ikkinchidan, bosqichlilik tamoyili. Ustuvor loyihalarni avval tajriba-sinov maktablari sinovdan o'tkazish, natijalarni baholash va shundan so'ng ommalashtirish maqsadga muvofiq. Janubiy Koreya tajribasining o'zi ham raqamli darsliklar va aqlli sinflarni bosqichma-bosqich, doimiy monitoring asosida joriy etish namunasini beradi.

Uchinchidan, institutsional egalik tamoyili. Hamkorlik dasturlari alohida tadbirlar yig'indisi emas, balki A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti boshchiligidagi yagona muvofiqlashtiruv tizimi doirasida amalga oshirilishi kerak. Aks holda loyihalar tarqoqlashib, barqaror natija bermasligi mumkin.

Bosqichlilik tamoyilidan kelib chiqib, hamkorlikni amalga oshirishning uch bosqichli yo'l xaritasini taklif etish mumkin.

Tayyorgarlik bosqichida (birinchi yil) Janubiy Koreyaning tegishli institutlari bilan memorandumlar imzolanadi, qo'shma ishchi guruhlar tuziladi, trener-pedagoglar (master-trenerlar) tanlab olinadi va Janubiy Koreyada stajirovkadan o'tkaziladi, dastlabki o'quv modullari milliy sharoitga moslashtiriladi.

Tajriba-sinov bosqichida (ikkinchi yil) har bir loyiha bo'yicha cheklangan miqdordagi tajriba maktablari tanlanib, dasturlar amaliyotda sinovdan o'tkaziladi, kirish va chiqish diagnostikasi asosida o'qituvchilar kompetensiyalarining o'sish dinamikasi o'lchanadi.

Ommalashtirish bosqichida (uchinchi yildan boshlab) sinovdan muvaffaqiyatli o'tgan dasturlar hududiy markazlar orqali respublika miqyosida joriy etiladi, master-trenerlar yangi

treynerni tayyorlash (kaskad) modeli ishga tushiriladi va dasturlar mazmuni qayta aloqa natijalari asosida muntazam yangilanib boriladi. Bunday ketma-ketlik resurslarni oqilona taqsimlash bilan birga, xatolarni erta bosqichda aniqlash va tuzatish imkonini ham beradi.

Shu bilan birga, ayrim cheklavlarni ham qayd etish lozim. Janubiy Koreya va O'zbekiston ta'lim tizimlari moliyalashtirish hajmi, raqamli infratuzilma darajasi va o'qituvchilik kasbining ijtimoiy mavqei bo'yicha sezilarli farqlanadi. Shuning uchun kutilayotgan natijalarga erishish muddatlari real baholanishi, har bir loyiha uchun aniq o'lchanadigan ko'rsatkichlar (joriy etilgan dasturlar soni, qamrab olingan pedagoglar ulushi, o'qituvchilar kompetensiyalarining o'sish dinamikasi va boshqalar) belgilanishi zarur. Bundan tashqari, mazkur tadqiqot hujjat tahliliga asoslangan bo'lib, kelgusida loyihalarning amaliy samaradorligini empirik o'rganish, jumladan, tajriba-sinov natijalarini statistik tahlil qilish istiqbolli yo'nalish hisoblanadi.

O'tkazilgan tadqiqot quyidagi xulosalarni chiqarish imkonini berdi.

Birinchidan, Janubiy Koreya Respublikasining pedagog kadrlar malakasini oshirish tizimi markaziy institut (NETI) va chuqur ixtisoslashgan hududiy institutlar tarmog'idan iborat ko'p darajali tuzilmaga ega bo'lib, uning samaradorligi texnologik yetuklik, mazmuniy xilma-xillik va o'qituvchi kasbiy hayoti bosqichlariga moslashuvchanlik bilan ta'minlanadi.

Ikkinchidan, Janubiy Koreya tajribasining beshta ustuvor yo'nalishi – sun'iy intellekt va raqamli ta'lim, ta'lim liderligi, o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi, kelajak ko'nikmalari va STEAM ta'limi hamda barqaror rivojlanish ta'limi – O'zbekiston ta'lim islohotlarining ustuvorliklari bilan yuqori darajada mos keladi, bu esa hamkorlik uchun mustahkam mazmuniy asos yaratadi.

Uchinchidan, ishlab chiqilgan strategik model hamkorlikni tajriba manbai, ustuvor yo'nalishlar, muvofiqlashtiruvchi platforma, aniq loyihalar, kutilayotgan natija va qayta aloqa mexanizmidan iborat yaxlit tizim sifatida tashkil etish imkonini beradi.

To'rtinchidan, asoslab berilgan oltita ustuvor loyiha – “AI pedagogika akademiyasi”, “Smart maktab – O'zbekiston”, “Ta'lim liderlari akademiyasi”, “Kasbiy o'rganish jamoalari va darsni tahlil qilish markazi”, “Yashil maktab – O'zbekiston” va “Janubiy Koreya – O'zbekiston ta'lim hamkorligi platformasi” – Janubiy Koreya tajribasini milliy tizimga tatbiq etishning aniq yo'l xaritasi vazifasini bajaradi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi JANUBIY KOREYA Respublikasi malaka oshirish institutlari faoliyatining yaxlit tasnifi ishlab chiqilganligi, ikki mamlakat tizimlarining ko'p mezonli qiyosiy tavsifi berilganligi hamda ta'lim hamkorligining qayta aloqa mexanizmi ega tuzilmaviy-funksional modeli taklif etilganligida namoyon bo'ladi. Amaliy ahamiyati esa ishlab chiqilgan model va loyihalar A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti hamda ta'lim sohasidagi boshqa mas'ul tashkilotlar tomonidan xalqaro hamkorlik dasturlarini rejalashtirish, malaka oshirish kurslarining mazmunini yangilash va rahbar kadrlar bilan ishlash tizimini takomillashtirishda bevosita qo'llanilishi mumkinligi bilan belgilanadi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib quyidagi takliflar ilgari suriladi:

- A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti huzurida Janubiy Koreya – O'zbekiston ta'lim hamkorligini muvofiqlashtiruvchi doimiy ishchi guruh tashkil etish;
- har bir ustuvor loyiha bo'yicha Janubiy Koreyaning tegishli ixtisoslashgan instituti bilan memorandum imzolash va qo'shma yillik ish rejalarini tasdiqlash;

- yangi pedagoglar uchun milliy mentorlik modelini hamda maktab rahbarlarini sertifikatlashning milliy tizimini Janubiy Koreya tajribasi asosida ishlab chiqish;

- sun'iy intellekt va raqamli kompetensiyalar bo'yicha mikroo'rganish kurslari milliy bankini yaratish;

- loyihalar samaradorligini baholashning

o'lchanadigan ko'rsatkichlar tizimini joriy etish.

Mazkur takliflarning amalga oshirilishi pedagog kadrlarni uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqishga hamda O'zbekistonda kelajakka yo'naltirilgan ta'lim ekotizimini shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Alkarov, E.M. (2026). Maktab direktori kasbiy kompetentligining mazmuni, tuzilmasi va komponentlari: integrativ yondashuv // Maktab ta'limi: muammolar, izlanishlar, yechimlar. – 6(1). – B. 1–11. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18372586>

2. Alkarov, E.M. (2026). Maktab rahbar kadrlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini yangi bosqichga olib chiqish mexanizmi // Maktab ta'limi: muammolar, izlanishlar, yechimlar. – 6(1). – B. 1–10. <https://orcid.org/0000-0003-3215-3135>

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. "2022–2026-yil-larga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – Toshkent, 2022.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 11-maydagi PF-134-son Farmoni. "2022–2026-yil-larda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha milliy dastur to'g'risida" // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – Toshkent, 2022.

5. OECD (2016). Education Policy Outlook: Korea. – Paris: OECD Publishing. – 28 p.

6. UNESCO (2021). Reimagining our futures together: A new social contract for education. – Paris: UNESCO Publishing. – 186 p.

7. Darling-Hammond, L., Hyler, M.E., Gardner, M. (2017). Effective Teacher Professional Development. – Palo Alto, CA: Learning Policy Institute. – 76 p.

8. Hargreaves, A., Fullan, M. (2012). Professional Capital: Transforming Teaching in Every School. – New York: Teachers College Press. – 240 p.

9. Stigler, J.W., Hiebert, J. (1999). The Teaching Gap: Best Ideas from the World's Teachers for Improving Education in the Classroom. – New York: Free Press. – 210 p.

10. DuFour, R. (2004). What is a "professional learning community"? // Educational Leadership. – 61(8). – P. 6–11.

11. Korean Educational Development Institute (KEDI) (2023). Education in Korea. – Jincheon: KEDI. – <https://www.kedi.re.kr>

12. National Education Training Institute (NETI). Rasmiy veb-sayt. – <https://www.neti.go.kr>

13. Seoul Education Training Institute (SETI). Rasmiy veb-sayt. – <https://www.seti.go.kr>

14. Korean Education Center in Tashkent. Rasmiy veb-sayt. – <https://www.tashkec.uz>

15. Schleicher, A. (2018). World Class: How to Build a 21st-Century School System. – Paris: OECD Publishing. – 296 p.